

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Η ΡΑΕΚ υπέβαλε την Ετήσια Έκθεση της στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας

- Δραστικές αλλαγές στο ενεργειακό γίνεσθαι της Κύπρου

Την Ετήσια Έκθεση της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας Κύπρου (ΡΑΕΚ) για το έτος 2021, επέδωσαν στον Πρόεδρο της Δημοκρατίας κ. Νίκο Αναστασιάδη, τα Μέλη της ΡΑΕΚ.

Κατά την επίδοση της Ετήσιας Έκθεσης, που έγινε την 26^η Οκτωβρίου 2022, τα Μέλη της ΡΑΕΚ κ.κ. Ανδρέας Πουλλικκάς Πρόεδρος, Φίλιππος (Άκης) Φιλίππου Αντιπρόεδρος και Νεόφυτος (Άκης) Χατζηγεωργίου Μέλος, είχαν την ευκαιρία να ενημερώσουν τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας για θέματα που αφορούν τις Αγορές του Ηλεκτρισμού, του Φυσικού Αερίου και γενικότερα της Κυπριακής Οικονομίας.

Σύμφωνα με τα όσα αναφέρονται και αναλύονται, το έτος 2021 ήταν αναμφίβολα μια χρονιά δραστικών αλλαγών για το τοπικό ενεργειακό γίνεσθαι. Η αγορά ηλεκτρισμού γνώρισε μια πρόγρευση του μέλλοντος, με υψηλότερη διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας ηλεκτρισμού ΑΠΕ-Η. Στην Κύπρο σήμερα βρίσκονται σε λειτουργία περίπου 380 μεγαβάτ φωτοβολταϊκών συστημάτων, 157 μεγαβάτ αιολικών συστημάτων και 13 μεγαβάτ συστημάτων βιομάζας, δηλαδή, σύνολο εγκατεστημένης ισχύος ΑΠΕ-Η¹ 550 μεγαβάτ και σύνολο εγκατεστημένης ισχύος συμβατικών μονάδων ηλεκτροπαραγωγής περίπου 1500 μεγαβάτ.

Την ίδια ώρα στην Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), μετά την ανάκαμψη από την πανδημία και την επιστροφή στην κανονικότητα, οι τιμές του φυσικού αερίου έχουν πολλαπλασιαστεί τους τελευταίους μήνες. Η ΕΕ σήμερα βρίσκεται σε ενεργειακή κρίση και πιο συγκεκριμένα σε κρίση φυσικού αερίου. Στην Κύπρο, η κατάσταση δεν είναι πολύ καλύτερη διότι ο συνδυασμός της αύξησης στο κόστος των υγρών καυσίμων με το κόστος των δικαιωμάτων εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων, που γνώρισαν μια πρωτόγνωρη ραγδαία αύξηση λόγω της ενεργειακής στρατηγικής της ΕΕ που αφορά την ενεργειακή μετάβαση προς την πράσινη ενέργεια, αύξησε το κόστος ηλεκτρισμού σε πρωτοφανή επίπεδα.

Συνάμα, η Κύπρος, διανύει μια εποχή που χαρακτηρίζεται από πρωτόγνωρες αλλαγές και προκλήσεις που πηγάζουν από την εισαγωγή της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού, αλλά και τη συνεχόμενη προσπάθεια που καταβάλλεται ώστε το νησί μας να σταματήσει να είναι «ηλεκτρικά αποξενωμένο» από την υπόλοιπη Ευρώπη. Στην αιχμή των εξελίξεων, η ΡΑΕΚ έδρασε έγκαιρα, και θα συνεχίσει να εκτελεί το έργο της, με κύριο γνώμονα τη δημιουργία νέων ρυθμίσεων που θα έχουν πάντα στο επίκεντρο τους τον καταναλωτή, το περιβάλλον, αλλά και το σύνολο της οικονομίας.

Για αυτό η ΡΑΕΚ έχει συμπεριλάβει στους στρατηγικούς της στόχους ενέργειες και δράσεις που αφορούν ρυθμιστικά θέματα για την ενεργειακή μετάβαση, όπως:

- Την εποπτεία και συνεχή ρύθμιση της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού,
- Την παρακολούθηση της υλοποίησης των σχεδιασμών και την εποπτεία της αναδυόμενης αγοράς φυσικού αερίου,

¹ Στο Παράρτημα Α δίνεται γράφημα που αφορά ιστορικά στοιχεία της εγκατεστημένης ισχύος των ΑΠΕ-Η ανά έτος όπου φαίνεται η μεγάλη αύξηση των φωτοβολταϊκών συστημάτων που βρίσκονται σε λειτουργία.

- Την ανάπτυξη ρυθμιστικού πλαισίου με βάση την «Πράσινη Συμφωνία» και την «Προσαρμογή στον στόχο του 55%» (Fit for 55%),
- Την εκπλήρωση των στόχων των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας για το 2030,
- Την ένταξη συστημάτων αποθήκευσης ενέργειας στο ηλεκτρικό σύστημα,
- Την υλοποίηση των ρυθμιστικών αποφάσεων για μεταμόρφωση του ηλεκτρικού συστήματος της Κύπρου σε ένα έξυπνο δίκτυο,
- Τη διασφάλιση συγκράτησης του κόστους ενέργειας για την εθνική οικονομία και τους καταναλωτές,
- Τη συνεχή ενημέρωση των καταναλωτών και επενδυτών περί ρυθμιστικών θεμάτων αγορών ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου,
- Τη δημιουργία ρυθμιστικού πλαισίου για τη μετάβαση της Κύπρου προς την οικονομία του υδρογόνου.

Μερικές από τις κομβικές Ρυθμιστικές Αποφάσεις της ΡΑΕΚ στον ενεργειακό τομέα της χώρας μας, αφορούν:

- Τις μεθοδολογίες των ρυθμιζόμενων διατιμήσεων για τις αγορές ηλεκτρισμού και φυσικού αερίου, βασισμένες σε διεθνή και Ευρωπαϊκά πρότυπα,
- Τον λογιστικό και λειτουργικό διαχωρισμό των δραστηριοτήτων της Αρχής Ηλεκτρισμού Κύπρου,
- Τη θέσπιση βασικών αρχών για τη διαμόρφωση του δεκαετούς προγράμματος ανάπτυξης του ηλεκτρικού συστήματος μεταφοράς,
- Τη μαζική εγκατάσταση και λειτουργία έξυπνων μετρητών σε όλους τους καταναλωτές ηλεκτρισμού,
- Τη λειτουργία εγκαταστάσεων αποθήκευσης ηλεκτρισμού στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού,
- Τον επανασχεδιασμό του ηλεκτρικού δικτύου, ώστε να γίνει έξυπνο και αμφίδρομο για να μπορεί να υποστηρίξει υψηλή διείσδυση ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σε συνδυασμό με συστήματα αποθήκευσης ενέργειας,
- Την προσωρινή ρύθμιση της τιμής αγοράς ενέργειας από ΑΠΕ-Η για το Σχέδιο της Κυπριακής Δημοκρατίας «Σχέδιο για την Παραγωγή Ηλεκτρισμού από ΑΠΕ με Τελική Κατάληξη την Ένταξη των Έργων στην Ανταγωνιστική Αγορά Ηλεκτρισμού - Οκτώβριος 2017».

Με βάση τη Νομοθεσία, η ΡΑΕΚ σε στενή συνεργασία με τις Ρυθμιστικές Αρχές Ενέργειας των λοιπών Κρατών Μελών, την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και τον Οργανισμό Συνεργασίας των Ρυθμιστικών Αρχών Ενέργειας της ΕΕ (ACER), προωθεί μια ανταγωνιστική, ευέλικτη, ασφαλή και περιβαλλοντικά βιώσιμη εσωτερική αγορά ηλεκτρικής ενέργειας εντός της ΕΕ, και αποτελεσματικό άνοιγμα της αγοράς για όλους τους καταναλωτές και προμηθευτές ηλεκτρισμού και εξασφαλίζει κατάλληλες συνθήκες για την αξιόπιστη λειτουργία των δικτύων ηλεκτρισμού.

Η ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρισμού στην ΕΕ βασίζεται στο «Μοντέλο Στόχος» (Target Model) όπου όλα τα Κράτη Μέλη της ΕΕ το έχουν υιοθετήσει, εκτός από την Κύπρο,

όπου αναμένεται η εφαρμογή του σύντομα, και έχουν ανοίξει τις αγορές τους σε ανταγωνισμό προς όφελος των καταναλωτών. Συνοπτικά το Target Model αποτελείται από:

- (α) Την Προθεσμιακή Αγορά (διμερείς συναλλαγές) η οποία θα παρέχει στους συμμετέχοντες εργαλεία διαχείρισης κινδύνου και οι τιμές θα καθορίζονται μέσω ελεύθερης ιδιωτικής διαπραγμάτευσης,
- (β) Την Προ-Ημερήσια Αγορά συμβατή με τον αλγόριθμο σύζευξης τιμών,
- (γ) Την Ενδο-Ημερήσια Αγορά (η εφαρμογή της στην Κύπρο αναμένεται να γίνει εντός δύο ετών από την υλοποίηση της αγοράς ηλεκτρισμού), και
- (δ) Την Αγορά Εξισορρόπησης, η οποία θα παρέχει τις απαραίτητες υπηρεσίες για την αξιόπιστη λειτουργία του ηλεκτρικού συστήματος.

Οι αγορές (β) και (γ) συχνά αναφέρονται ως χρηματιστήρια ενέργειας ή ως αγορές άμεσης παράδοσης (spot markets). Τα χρηματιστήρια ενέργειας διαπραγματεύονται ως συνήθως μικρό μέρος της συνολικής παραγωγής/προμήθειας ηλεκτρισμού, γιατί μια αγορά άμεσης παράδοσης αφορά κανονικά τις αποκλίσεις, δηλαδή το πλεόνασμα ή την έλλειψη ηλεκτρικής ισχύος, ενώ ο κύριος όγκος της αγοράς ηλεκτρισμού εκκαθαρίζεται μέσω διμερών συμφωνιών (προθεσμιακή αγορά) έξω από τη χρηματιστηριακή αγορά. Η συγκράτηση του κόστους ηλεκτρισμού που μεταφέρεται στους καταναλωτές επιτυγχάνεται με τη δραστηριοποίηση των προμηθευτών ηλεκτρισμού για να μπορούν οι καταναλωτές να έχουν επιλογή, όπως αναφέρεται και στη σχετική Οδηγία της ΕΕ.

Η ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρισμού στην Κύπρο βασίζεται στο «Μοντέλο Στόχος» (Target Model) της ΕΕ για την αγορά ηλεκτρισμού. Μετά από χρηματοδοτούμενες από την ΕΕ μελέτες την περίοδο 2013-2014, αφού αφορά εναρμονιστική υποχρέωση του κράτους για τη μετάβαση σε μια ανταγωνιστική αγορά ηλεκτρισμού, επιλέχθηκε το 2015, μετά από δημόσια διαβούλευση, η εφαρμογή στην Κύπρο του υβριδικού μοντέλου Net Pool, το οποίο είναι πλήρως συμβατό με το «Μοντέλο Στόχος» της ΕΕ για την αγορά ηλεκτρισμού όπου:

- εντάσσει με βέλτιστο τρόπο στην αγορά ηλεκτρισμού τις ΑΠΕ-Η, με όρους της αγοράς, δηλαδή, ένταξη και συμμετοχή των ΑΠΕ-Η στην αγορά ηλεκτρισμού με τα ίδια δικαιώματα, αλλά και υποχρεώσεις, όπως οι συμβατικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής (π.χ., ανάληψη των υποχρεώσεων των παραγωγών ΑΠΕ-Η για τα θέματα εφεδρείας και εξισορρόπησης με παρόμοιο τρόπο, όπως οι συμβατικές μονάδες ηλεκτροπαραγωγής με αποτέλεσμα την άρση της κοινωνικοποίησης των υποχρεώσεων των εγκαταστάσεων παραγωγής ηλεκτρισμού από ΑΠΕ-Η και συνακόλουθα το κόστος που συνεπάγεται αυτή η κοινωνικοποίηση), και
- επιτρέπει την δραστηριοποίηση προμηθευτών ηλεκτρισμού για να μπορούν οι καταναλωτές να έχουν επιλογή.

Με γνώμονα το συλλογικό συμφέρον, οι δυνάμεις της αγοράς:

- με τη συμμετοχή εναλλακτικών παραγωγών στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού,
- με τη συμμετοχή εναλλακτικών προμηθευτών στη λιανική αγορά ηλεκτρισμού, και
- με κατάλληλη ρύθμιση στη βάση των σχετικών Κανονισμών και Οδηγίας της ΕΕ,

μπορούν να λειτουργήσουν τις αγορές ηλεκτρισμού με οικονομικό τρόπο προς όφελος των καταναλωτών, εισάγοντας καινοτόμες τεχνολογίες που θα μπορούν να καταστήσουν τους καταναλωτές από παθητικούς συμμετέχοντες σε ενεργητικούς συμμετέχοντες μέσω της ψηφιοποίησης του ηλεκτρικού τομέα και της εγκατάστασης έξυπνων τεχνολογιών και διαδικασιών.

Παρ' όλες τις καθυστερήσεις που υπάρχουν για την εφαρμογή της ανταγωνιστικής αγοράς ηλεκτρισμού στην Κύπρο, σήμερα παραμένει η ολοκλήρωση της δοκιμαστικής περιόδου της αγοράς ηλεκτρισμού. Σε αυτή συμμετέχουν όλοι οι ενδιαφερόμενοι με απώτερο σκοπό να γίνει πλήρης έλεγχος των λειτουργιών της σε επίπεδο Διαχειριστή Συστήματος Μεταφοράς Κύπρου (Λειτουργός Αγοράς) και σε επίπεδο Συμμετεχόντων, δηλαδή την εξοικείωση όλων με όλα τα προσφερόμενα εργαλεία, λογισμικά και διαδικασίες.

Για την κάλυψη του χρονικού διαστήματος μέχρι την πλήρη εμπορική λειτουργία του νέου μοντέλου αγοράς ηλεκτρισμού, είναι σε ισχύ από το 2017 σχετική Ρυθμιστική Απόφαση για εφαρμογή μεταβατικής ρύθμισης στην αγορά ηλεκτρισμού, η οποία αφορά «Διμερή Συμβόλαια μεταξύ Παραγωγών και Προμηθευτών». Ήδη δραστηριοποιούνται πέντε ανεξάρτητοι προμηθευτές, οι οποίοι έχουν προσελκύσει τελικούς καταναλωτές προσφέροντας χαμηλότερες τιμές από αυτές της ΑΗΚ και οι καταναλωτές μπορούν πλέον να έχουν επιλογή. Σήμερα το μερίδιο αγοράς² που κατέχουν οι ανεξάρτητοι προμηθευτές είναι περίπου στο 2.7%.

Οι αυξήσεις στα τιμολόγια ηλεκτρισμού που παρατηρούνται σήμερα είναι αποτέλεσμα διαφόρων παραγόντων, όπως το κόστος αγοράς υγρών καυσίμων και το κόστος αγοράς δικαιωμάτων εκπομπών θερμοκηπιακών αερίων³. Το 2021 στην προσπάθεια της να αποτρέψει την εκτίναξη των τιμών ηλεκτρικής ενέργειας λόγω της αύξησης των τιμών των δικαιωμάτων των θερμοκηπιακών αερίων, η Κύπρος έλαβε μια σειρά από μέτρα που έφεραν την τιμή ηλεκτρισμού για οικιακούς καταναλωτές ανάμεσα στις χαμηλότερες μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ⁴.

Σήμερα η ΕΕ πληρώνει υψηλό τίμημα για την εξάρτησή της από το ρωσικό φυσικό αέριο. Ήδη η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε το σχέδιο RePowerEU για τον τερματισμό της εξάρτησης της ΕΕ από το ρωσικό φυσικό αέριο το συντομότερο δυνατόν με την επιτάχυνση των επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας μαζί με δράσεις για εξοικονόμηση ενέργειας και για την ανάπτυξη της αγοράς υδρογόνου στην ΕΕ. Πρόκειται στην πραγματικότητα για μια προσπάθεια της ΕΕ να επιταχύνει τη στρατηγική της προς την κατεύθυνση της ενεργειακής μετάβασης, η οποία αναμένεται να επιτευχθεί με κοινωνικά δίκαιο, οικονομικά αποδοτικό και ανταγωνιστικό τρόπο. Το σχέδιο RePowerEU της ΕΕ για την επιτάχυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, συμπεριλαμβανομένων των τεχνολογιών αποθήκευσης, καθώς και του

² Στο Παράρτημα Β δίνονται γραφήματα που αφορούν το μερίδιο αγοράς συμμετεχόντων στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού (Παραγωγοί) και το μερίδιο αγοράς συμμετεχόντων στη λιανική αγορά ηλεκτρισμού (Προμηθευτές).

³ Στο Παράρτημα Γ δίνεται γράφημα με ιστορικά στοιχεία που αφορούν την τελική μέση τιμή ηλεκτρισμού για οικιακό καταναλωτή (συνολπτική έκθεση είναι διαθέσιμη στον σύνδεσμο https://www.cera.org.cy/Templates/00001/data/katanalotes/ilektrismos/Times%20lektrismou/ekthesi_2022-19.pdf)

⁴ Στο Παράρτημα Δ δίνεται γράφημα με στοιχεία από Eurostat για τιμές ηλεκτρισμού για οικιακούς καταναλωτές στην Ευρώπη κατά το έτος 2021.

υδρογόνου, την ενεργειακή απόδοση και την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας, ώστε να αυξηθεί η δυναμικότητα των διασυνδέσεων ηλεκτρικής ενέργειας μεταξύ των Κρατών Μελών, είναι προς τη σωστή κατεύθυνση.

Επίσης, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας ενημερώθηκε για την πρόοδο των ηλεκτρικών διασυνδέσεων Euroasia interconnector και Euroafrica interconnector, αφού μπορούν να προσφέρουν στη χώρα μας τις κατάλληλες υποδομές έτσι ώστε να αρθεί η ενεργειακή απομόνωση της Κύπρου και συνάμα η Κύπρος να καταστεί κόμβος διακίνησης ηλεκτρισμού από και προς την ΕΕ και από και προς το Ισραήλ και την Αίγυπτο.

Τέλος, ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας έτυχε ενημέρωσης για την υπό ανάπτυξη αγορά του φυσικού αερίου στην Κύπρο. Η ΡΑΕΚ εξέφρασε την ανησυχία της για τις καθυστερήσεις που παρουσιάζονται στην προσπάθεια εισαγωγής φυσικού αερίου στην Κύπρο. Η ΡΑΕΚ σε αυτή τη φάση δίδει μεγάλη προτεραιότητα στη διαμόρφωση του ρυθμιστικού πλαισίου της αγοράς του φυσικού αερίου, το οποίο θα αποτελεί τον εγγυητή της ορθής λειτουργίας της και της προστασίας των καταναλωτών, αλλά και της ομαλής μετάβασης σε μια υγιή αγορά.

Η ΡΑΕΚ θα συνεχίσει στο πλαίσιο του Νόμου να εκτελεί με υπευθυνότητα το έργο της για τη διαμόρφωση μιας δίκαιης ενεργειακής ρύθμισης με επίκεντρο τον καταναλωτή.

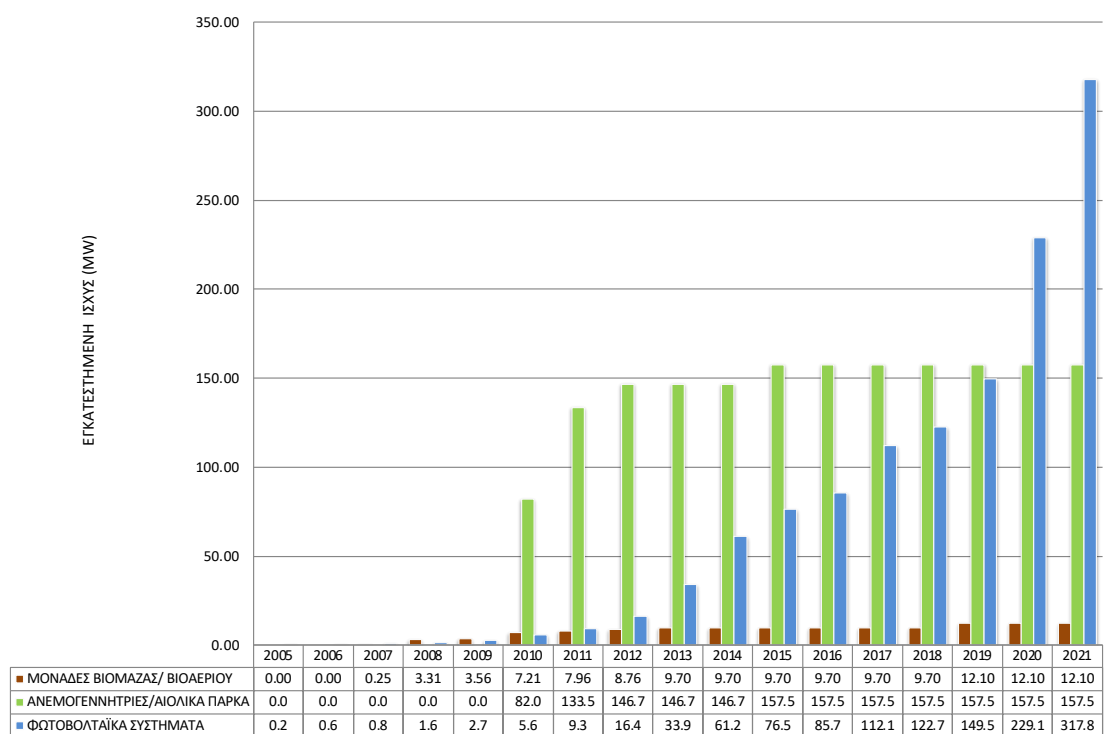
Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, κ. Νίκος Αναστασιάδης, έδειξε ιδιαίτερο ενδιαφέρον για τα σοβαρά θέματα που καλείται να αντιμετωπίσει η ΡΑΕΚ και εξέφρασε τη στήριξή του στις προσπάθειες που καταβάλλει, ως Ανεξάρτητη Αρχή, για την επίτευξη των στόχων της.

Λευκωσία, 26 Οκτωβρίου 2022

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α

Γράφημα με ιστορικά στοιχεία της εγκαταστημένης ισχύος των ΑΠΕ-Η ανά έτος

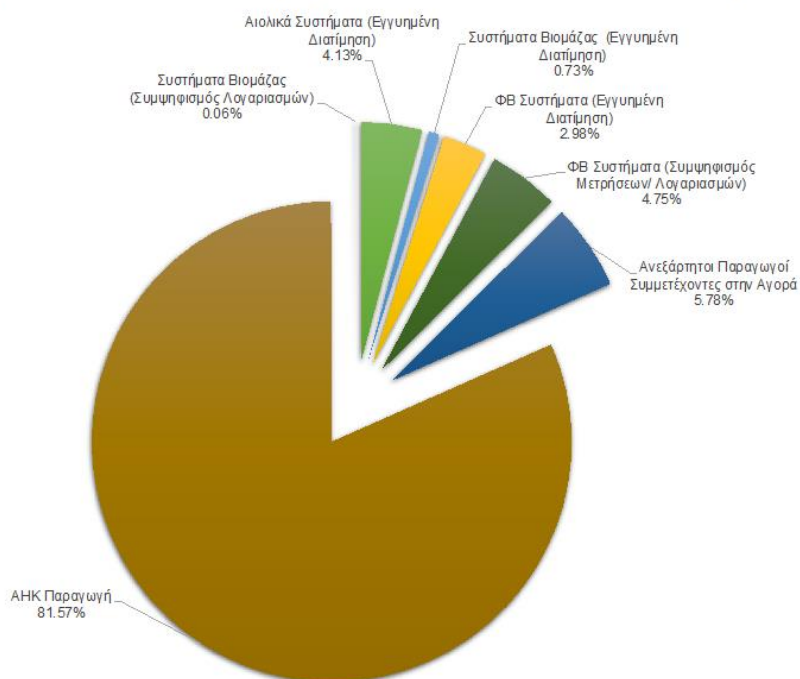

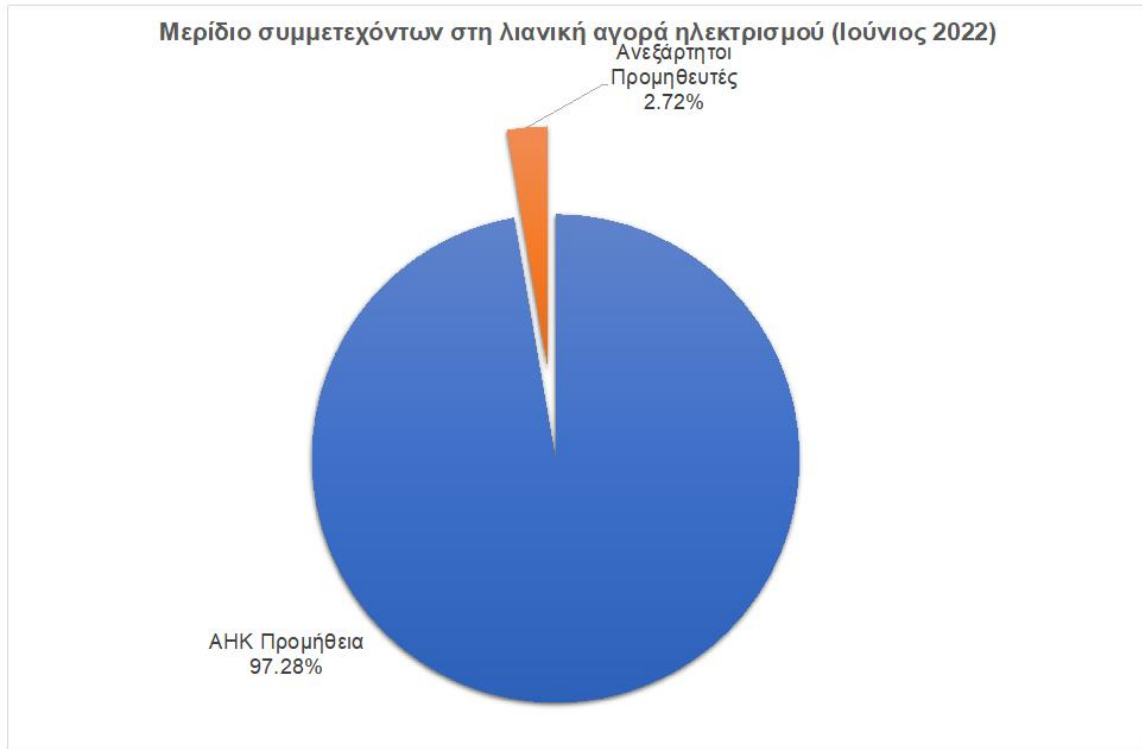
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β

Γραφήματα για μερίδιο αγοράς συμμετεχόντων στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού (Παραγωγοί) και για μερίδιο αγοράς συμμετεχόντων στη λιανική αγορά ηλεκτρισμού (Προμηθευτές)

Μερίδιο συμμετεχόντων στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού (Ιούνιος 2022)

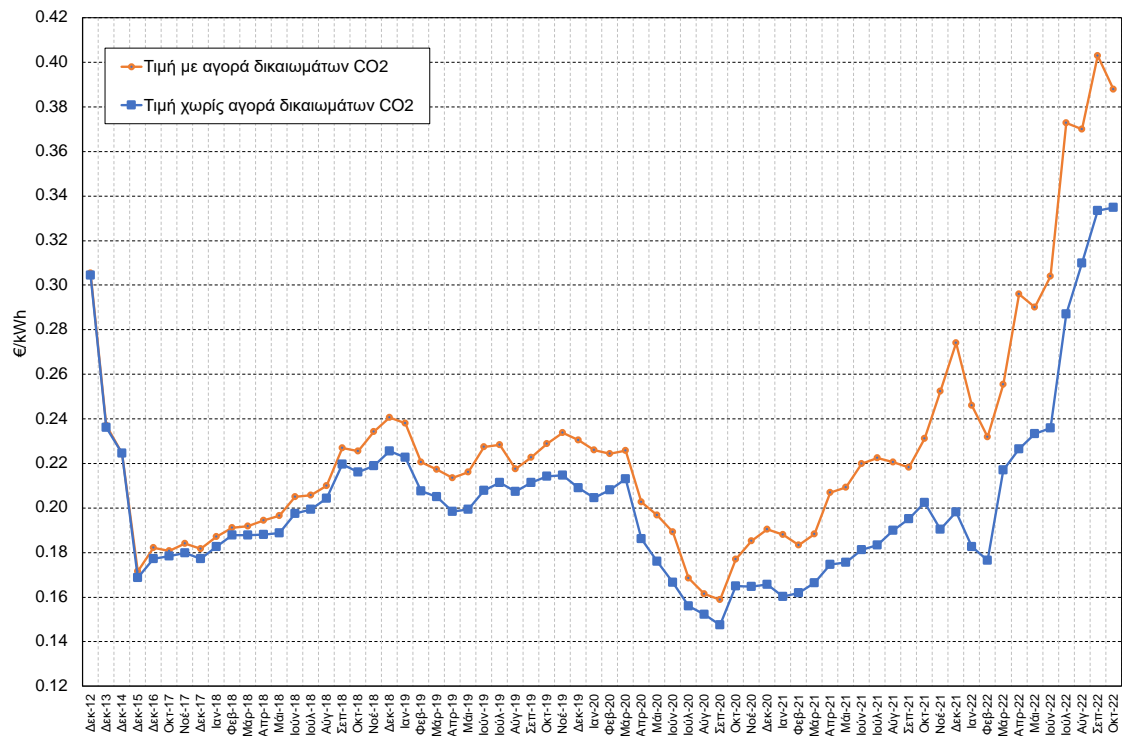
Μερίδιο συμμετεχόντων στη χονδρική αγορά ηλεκτρισμού (Ιούνιος 2022)

Παράρτημα Γ

Γράφημα με ιστορικά στοιχεία που αφορούν την τελική μέση τιμή ηλεκτρισμού για οικιακό καταναλωτή (συμπεριλαμβάνεται ΦΠΑ και τέλος ΑΠΕ)

Παράρτημα Δ

Γράφημα με στοιχεία από Eurostat για τιμές ηλεκτρισμού για οικιακούς καταναλωτές στην Ευρώπη κατά το έτος 2021

